

การพัฒนารูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟัง ด้วยหนังสือภาพเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุขและ มีความหมายในกลุ่มเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น: กรณีศึกษาโรงเรียนนาร่อง

รังรอง สมมิตร¹, รุจน์ ภาษา¹, ธรรมโชติ เอี่ยมทักณะ¹, นันทิมา นิลาชน², วันเพ็ญ ประทุมทอง¹, กณิการ์ พงศ์พันธุ์สถาพร¹

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² นักวิจัยอิสระ

บทคัดย่อ

ช่วงวิกฤตการณ์โควิด 19 ส่งผลทำให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เด็กนักเรียนในวัยรอยต่อทางการเรียนรู้ระดับชั้นอนุบาลจนถึงประถมศึกษาตอนต้นเกิดปัญหาพื้นฐานความฉลาดรู้การอ่านออกเขียนได้ งานวิจัยผลานวิธีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายในเด็กกลุ่มปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้นในพื้นที่โรงเรียนนาร่องของโครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบอ่านสร้างสุข สำนักงานกองทุนส่งเสริมสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลผ่านศึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว กลุ่มเป้าหมายเป็นครูผู้ดูแลเด็ก ครูอนุบาล และครูประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 34 คน เด็กอนุบาล จำนวน 403 คน และนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 163 คน จาก 9 โรงเรียน การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนาแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเก็บจากการประเมินคุณภาพของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และศึกษาประสิทธิภาพด้านการอ่านของกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบสำหรับประชากร 1 กลุ่ม เทียบกับเกณฑ์ ผลพบว่า (1) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการเริ่มจากการสร้างการตระหนักรู้เพื่อการพัฒนาการอ่าน พัฒนากิจกรรมการใช้กระบวนการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพ จัดกระบวนการอ่านออกเสียงให้ฟังในชั้นเรียน หนุนเสริมเพื่อยกระดับการพัฒนาและสร้างการเปลี่ยนแปลง และสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ผลตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด (mean=3.77, SD=0.06) และ (2) เด็กอนุบาล มีความสามารถในการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายจากการประเมินสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 82.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีขนาดอิทธิพลในระดับมาก และนักเรียนประถมศึกษาที่มีความสามารถในการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายจากการประเมินสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 82.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีขนาดอิทธิพลในระดับมาก การวิจัยครั้งนี้เป็นการประสานงานเครือข่ายระหว่างได้วิชาการอ่านและครู รวมทั้งการหนุนเสริมจากแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่านและอาจารย์มหาวิทยาลัยซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในกระบวนการทำงานด้านการอ่านและนำรูปแบบไปทดลองใช้ให้เกิดประสิทธิผลแก่เด็กนักเรียน การทำงานด้านการอ่านที่ได้จริงจึงต้องอาศัยระบบเครือข่ายและการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด

คำสำคัญ: การอ่านออกเสียงให้ฟัง; หนังสือภาพ; การเรียนรู้ที่มีความสุข; การเรียนรู้ที่มีความหมาย

บทนำ

สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาชีวิตในทุกมิติ กระทรวง-ศึกษาธิการได้ติดตามสถานการณ์หาแนวทางป้องกันและแก้ไขการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องด้วยมาตรการของรัฐบาล ทำให้ต้องมีการเลื่อนเปิดเทอมช้ากว่ากำหนด ทำให้วันเรียนหายไปประมาณร้อยละ 10 ของเวลาเรียนทั้งหมด ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (learning loss)⁽¹⁾ ข้อมูลจากงานวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3 จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 จากนักเรียนและครูทั่วประเทศปรากฏว่าเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านความรู้และเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านและคณิตศาสตร์โดยเฉพาะการรับรู้ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาภาษาไทยซึ่งมีค่าเฉลี่ยถดถอยมากที่สุด รวมถึงคุณลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ไม่กล้าตอบคำถาม การขาดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สัมพันธภาพและการทำงานร่วมกับผู้อื่นลดลง ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดแรงจูงใจ ความสนใจและความมั่นใจของนักเรียนลดลงด้วยผลจากการเรียนในรูปแบบออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ที่นักเรียนบางคนมีความไม่พร้อมของสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีการเรียนรู้และส่งผลไปถึงสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนที่ลดน้อยลง⁽²⁾

หนังสือภาพสำหรับเด็กถูกใช้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากในการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษาอย่างแพร่หลายทั่วโลก ระบุว่า การอ่านหนังสือภาพช่วยส่งเสริมทักษะทางภาษาและการอ่านออกเขียนได้ (literacy) ของเด็กได้⁽³⁾ ลักษณะของหนังสือภาพนี้เหมาะสมกับวัยเด็กเล็ก โดยลักษณะสำคัญของหนังสือภาพเป็นหนังสือที่ผสมผสานการอ่านตัวบทและการมองภาพ ซึ่งภาพในหนังสือจะสื่อสารกับเด็กได้อย่างเป็นธรรมชาติ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความหมายในการรับรู้ของเด็กนำไปสู่การสร้างความรู้เข้าใจตัวบท ภาพรวมของหนังสือและการคิดวิเคราะห์ช่วยเสริมสร้างจินตนาการและช่วยเปิดพื้นที่ให้เด็กได้คิดอย่างอิสระอันเป็นพื้นฐานของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ^(4,5) การนำหนังสือภาพไปใช้โดยการอ่านออกเสียง (read aloud)

ถือเป็นเทคนิคหนึ่งที่ใช้กันอย่างกว้างขวางซึ่งครูสามารถใช้การอ่านออกเสียงคำบรรยายในหนังสือภาพ หรือเปิดหนังสือภาพซ้ำๆ ในกรณีที่ใช้นหนังสือภาพไร้คำเพื่อให้ภาพทำงานกับความคิดของเด็กนักเรียน ผลจากการอ่านออกเสียงหนังสือภาพที่มีต่อเด็กนักเรียนสร้างคุณค่าและประโยชน์ต่อเด็กนักเรียนและครู⁽⁶⁾ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างคลังคำศัพท์ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครูและผู้ปกครอง นักเรียนจะได้กล่าวชื่นชมโดยครูเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับกับนักเรียนในทางบวกอย่างสม่ำเสมอ และการลดการพูดของครูในการบรรยายสภาพต่างๆ ก็จะช่วยให้นักเรียนออกเสียงมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^(7,8)

ด้วยความเป็นมาและหลักการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายในพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลผ่านศึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนที่ประสบปัญหาการถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาให้เป็นโรงเรียนน่านำร่องการอ่านและได้รูปแบบฯ สู่การขยายผลในโรงเรียนอื่นต่อไป

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายในกลุ่มเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น และศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายซึ่งประเมินโดยครูกลุ่มเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการงานวิจัยแบบผสมวิธี (mixed method) โดยใช้การออกแบบการพัฒนาวิธีการ (treatment-development design)⁽⁹⁾

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายสำหรับการพัฒนารูปแบบฯ

1.1 กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้เชี่ยวชาญสำหรับการตรวจคุณภาพของรูปแบบฯ จำนวน 5 ท่าน แบ่งออกเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านและการศึกษา จำนวน 4 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติการที่ทำงานเกี่ยวข้องกับ

การพัฒนาการอ่านจำนวน 1 ท่าน ได้มาโดยเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ เป็นผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ท่าน การศึกษาพัฒนาการของเด็กวัยรอยเชื่อมต่อการเรียนรู้จำนวน 1 ท่าน และการพัฒนาพื้นฐานความฉลาดรู้ด้านการอ่านออก เขียนได้ จำนวน 2 ท่าน

1.2 เกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอ่านเป็นผู้เชี่ยวชาญซึ่งลงพื้นที่ปฏิบัติการ ทำงานพัฒนาการอ่าน และการสร้างเครือข่ายการอ่านในชุมชน จำนวน 1 ท่าน

2. กลุ่มเป้าหมายสำหรับการทดลองใช้รูปแบบ

ครูผู้ดูแลเด็ก ครูอนุบาลและครูประถมศึกษาตอนต้นจำนวน 34 คน จาก 9 โรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเด็กอนุบาล จำนวน 403 คน จาก 9 โรงเรียน และนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 163 คน จาก 3 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) มีเกณฑ์การคัดเลือกครู ได้แก่ เป็นครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลผ่านศึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ครูอนุบาลและครูประถมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา สระแก้ว เขต 2 ซึ่งอยู่ในพื้นที่ของโครงการวิจัย มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการพัฒนาพื้นฐานความฉลาดรู้ (literacy) คือ การอ่านออก เขียนได้ มีความสนใจในการพัฒนาพื้นฐานความฉลาดรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพ และสามารถเข้าร่วมในการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมและฝึกปฏิบัติการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพ ประกอบไปด้วย การร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ การวางแผนการดำเนินงานร่วมกับโค้ชการอ่าน (reading coach) และการสะท้อนผลงานการอ่านออกเสียงให้ฟังในชั้นเรียน

ส่วนเกณฑ์การคัดเลือกเด็กนักเรียน ได้แก่ เป็นเด็กนักเรียนที่อยู่ในวัยรอยเชื่อมต่อการเรียนรู้ (transition ages) อยู่ระหว่างชั้นเตรียมอนุบาลไปยังชั้นอนุบาล และชั้นอนุบาลไปยังชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีอายุระหว่าง 2-4 ปี และมีอายุระหว่าง 5-8 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มเตรียมพื้นฐานความฉลาดรู้ที่จำเป็นต้องได้รับการเตรียมความพร้อม เรียนรู้ และพัฒนาในด้านการอ่านออก เขียนได้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี จากนั้นศึกษาสภาพการณ์ลงพื้นที่ชุมชน ในเขตพื้นที่โครงการวิจัยและพัฒนาโรงเรียนต้นแบบอ่านสร้างสุข: อ่าน เขียน เรียนรู้อย่างมีความหมาย สมวัยและมีความสุข (อ่าน อาน อ้าน) ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลผ่านศึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยมีประเด็นในการลงพื้นที่ คือ สภาพพื้นฐานความฉลาดรู้ของเด็กนักเรียนหลังภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จากนั้นสังเคราะห์แนวคิดและหลักการของรูปแบบซึ่งได้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการศึกษาสภาพการณ์ ลงพื้นที่ชุมชน ยกวางรูปแบบฯ และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงานการอ่านโดยการอ่านให้ฟังประกอบข้อมูลเชิงปริมาณ

2. การวิจัยเชิงปริมาณ มีกระบวนการในการดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยใช้แบบประเมินแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ (rating scale)

2.2 อบรมเชิงปฏิบัติการแก่ครูกลุ่มเป้าหมาย เพื่อฝึกปฏิบัติการและนำเสนอรูปแบบฯ แนะนำหนังสือภาพสำหรับเด็กนักเรียนที่เหมาะสมกับการอ่านออกเสียงให้ฟัง ฝึกทักษะการอ่านออกเสียงให้ฟัง

2.3 ครูกลุ่มเป้าหมายนำรูปแบบฯ ไปทดลองใช้ โดยทำงานร่วมกับโค้ชการอ่าน (reading coach) ตั้งแต่การวางแผนการทำงาน การจัดสภาพแวดล้อม การอ่านออกเสียงให้เด็กนักเรียนฟังตามแผนที่วางไว้ ภายใต้การหนุนเสริมเพื่อให้เกิดเสริมพลังและการเปลี่ยนแปลง โดยครูเป้าหมาย โค้ชการอ่านและคณะผู้วิจัยดำเนินการติดตามระหว่างการทำทดลองใช้ แล้วประเมินประสิทธิผลของรูปแบบฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบฯ แบ่งตามวิธีการดำเนินการวิจัยประกอบไปด้วย

1. แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบฯ

มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 4 ระดับ เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ

2. แบบประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ

แบ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติงานการอ่าน โดยการอ่านให้ฟังของครู และเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบประเมินการรับรู้หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมอ่านสร้างสุขสำหรับเด็กนักเรียนอนุบาลและศูนย์เด็กเล็กและสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (inductive)

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ

มีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

2.1) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบฯ จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญใช้ การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบด้วยการวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยาย (descriptive statistic) ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2.2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาประสิทธิภาพทดลองใช้ หลังการใช้รูปแบบฯ แบ่งออกเป็น การประเมินโดยครูสำหรับนักเรียนอนุบาล และการประเมินโดยครูสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น โดยใช้สถิติบรรยาย (descriptive statistic) ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมาย เทียบกับเกณฑ์หลังการใช้รูปแบบฯ ที่เกณฑ์ผ่านร้อยละ 82.50^(7,8) โดยทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ใช้สถิติทดสอบที (one sample t-test)

ผลการศึกษา

1. ผลการพัฒนาารูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมาย ในกลุ่มเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น

1.1) ผลการศึกษาสภาพการณ์และพื้นที่ของงานวิจัย

พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลผ่านศึก อำเภอรัญ-ประเทศ จังหวัดสระแก้ว ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายในพื้นที่ รับผิดชอบเด็ก

นักเรียนระดับชั้นเตรียมอนุบาลและชั้นอนุบาล 1 สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลผ่านศึก จำนวน 5 ศูนย์ และโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 2 และระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นจำนวน 3 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 2 สภาพของโรงเรียนจำเป็นต้องได้รับการเตรียมความพร้อม เรียนรู้และพัฒนาในด้านการอ่านเขียนเรียนรู้ของนักเรียนในปีการศึกษา 2565 พบว่า การจัดการเรียนรู้ทั้งในระดับชั้นเตรียมอนุบาล อนุบาล และประถมศึกษาตอนต้น ประสบสถานการณ์เดียวกัน คือ ความถดถอยทางการเรียนรู้ (learning loss) ด้วยผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนไม่สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้ตามปกติ ในช่วงเวลาดังกล่าวเด็กนักเรียนต้องพึ่งพาการเรียนรู้พื้นฐานความฉลาดรู้โดยผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญ แต่ด้วยสภาพบริบทสังคมและชุมชนเกษตรกรรม ผู้ปกครองส่วนมากในชุมชนไม่มีเวลาในการดูแลและพัฒนาพื้นฐานความฉลาดรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

เมื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเปิดทำการเรียนการสอนตามปกติ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ยังคงมีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อยู่บ้าง ไม่สามารถจัดกิจกรรมรวมกลุ่มคนจำนวนมากโดยจัดการเรียนการสอนแบบเหลื่อมเวลาในแต่ละระดับชั้น ลดเวลาทำกิจกรรม ส่งผลให้การพัฒนาพื้นฐานความฉลาดรู้ของเด็กนักเรียนไม่ต่อเนื่องและในปัจจุบันสถานการณ์มีความคลี่คลายลง เมื่อสถานศึกษาเปิดทำการเรียนการสอนได้ตามปกติ การฟื้นฟูพื้นฐานความฉลาดรู้ด้านการอ่านออก เขียนได้ของเด็กนักเรียนจึงเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของครู จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาเครื่องมือที่ใช้เพื่อฟื้นฟูพื้นฐานความฉลาดรู้ เสริมเพิ่มเติมจากวิธีการสอนปกติ

1.2) รูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายในกลุ่มเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาารูปแบบฯ ที่สามารถนำไปใช้ได้กับเด็กนักเรียนทั้งในกลุ่มเด็กปฐมวัย และประถมศึกษาตอนต้น โดยผ่านการยกร่างและการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏดังแผนผังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมาย ในกลุ่มเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น

หลักการ

การพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กจากระยะเริ่มแรก	การอ่านออกเสียงให้ฟัง	โค้ชการอ่าน	การทำงานของหนังสือภาพกับการเรียนรู้ของเด็ก
--	-----------------------	-------------	--

วัตถุประสงค์
เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายในกลุ่มเด็กปฐมวัยและเด็กประถมศึกษาตอนต้น

เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

ระบบสังคม
ภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้หลังการแพร่ระบาดของโควิดที่ส่งผลกระทบต่อพื้นฐานความฉลาดรู้ด้านการอ่านออกเขียนได้ของเด็กในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลผ่านศึก อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ระบบสนับสนุน
เครือข่ายการเสริมสร้างวัฒนธรรมการอ่าน

หลักการตอบสนอง

ครูสามารถใช้กระบวนการนี้สอดแทรกในการจัดการเรียนการสอนของห้องเรียนปกติ โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระในการสอน	การทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับโค้ชการอ่าน เพื่อพัฒนาพื้นฐานการอ่านออกเขียนได้ของเด็ก
--	--

รูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพ เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายในกลุ่มเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น

- กระบวนการจัดการเรียนรู้**
1. สร้างการตระหนักรู้ เพื่อการพัฒนาการอ่าน
 2. พัฒนาทักษะการใช้กระบวนการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพ
 3. จัดกระบวนการอ่านออกเสียงให้ฟังในชั้นเรียน
 4. หนุนเสริมเพื่อยกระดับการพัฒนาและสร้างการเปลี่ยนแปลง
 5. สะท้อนผลการปฏิบัติงาน

ผลลัพธ์

ความสุข หมายถึง การแสดงออกให้เห็นถึงความสนใจจดจ่อกับหนังสือที่ครูอ่านให้ฟัง การมีส่วนร่วมในการอ่านออกเสียงให้ฟังอย่างกระตือรือร้น มีรอยยิ้ม เสียงหัวเราะ ตอบสนองตามเนื้อเรื่อง เด็กตั้งใจฟังตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง

การเรียนรู้ที่มีความหมาย หมายถึง นักเรียนอ่านคำศัพท์และใช้คำศัพท์เพื่อเขียนประโยค โดยใช้จำนวนคำที่มากขึ้น กล่าวพูด กล่าวแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวในหนังสือภาพเชื่อมโยงเรื่องราวในหนังสือกับชีวิตประจำวัน

1.2.1) หลักการการพัฒนาและการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กจากระยะเริ่มแรก ซึ่งเป็นทักษะเบื้องต้นในการอ่านเขียนของเด็ก (conventional literacy) ในช่วงการศึกษาปฐมวัยจนถึงระดับประถมศึกษาตอนต้น (อายุตั้งแต่ 3-9 ขวบ) จะเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรม สร้างมโนทัศน์ และทักษะในการรับรู้ด้านภาษาผ่านการพัฒนา ด้านการอ่าน เริ่มต้นหัดเขียน และสร้างองค์ความรู้ทางภาษาเน้นไปที่กระบวนการและกลวิธีสำหรับเด็กนักเรียนในการสร้างความสนใจ กลวิธีการจัดการเรียนรู้และเทคนิคการสร้างพฤติกรรมกรรมการอ่านจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานการสร้างความสำเร็จ การเพิ่มพูนทักษะปฏิบัติ และการวางแผนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานร่วมกัน เรียนรู้กับเพื่อนและผู้อื่น

การอ่านออกเสียงให้ฟัง (read aloud) เป็นการเพิ่มจำนวนคลังคำศัพท์ การเข้าใจคำศัพท์จำนวนมากและหลากหลายทำให้เด็กเกิดการพัฒนาความเข้าใจจากการฟัง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำความเข้าใจจากการอ่านให้เด็กฟัง (read aloud) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ เด็ก ผู้ใหญ่ หนังสือที่ใช้อ่านให้ฟังควรเป็นหนังสือภาพ (picture book) ที่เหมาะสมกับวัยเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก มีภาพประกอบดูง่าย ชัดเจน เนื้อหากระชับ เล่าเรื่องด้วยรูปประโยคซ้ำๆ ตัวอักษรไม่มาก ไม่จำเป็นต้องมีอักษรบรรยายภาพหรือเรื่องราวอย่างละเอียด ภาพและเรื่องราวจะต้องเหลือพื้นที่ให้เด็กคิดได้เชื่อมโยงและคาดเดาเรื่องราวได้ด้วยตนเอง วิธีการอ่านออกเสียงให้ฟัง ครูจำเป็นต้องถือหนังสือในลักษณะที่เด็กสามารถดูภาพ หรือสัญลักษณ์ในหนังสือได้ชัดเจนระหว่างฟังข้อความที่ครูอ่าน ครูอ่านให้เด็กฟังตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องเพื่อให้เด็กจะได้ฟังและจดจ่อติดตามเรื่องราวในหนังสืออย่างต่อเนื่องไม่สะดุดเป็นช่วงๆ แต่เมื่ออ่านจนจบเรื่องแล้วครูสามารถชวนเด็กๆ พูดคุยโต้ตอบเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังจบไปได้

โค้ชการอ่าน คือ ผู้มีประสบการณ์ร่วมกับครูในการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านให้กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้ทำงานร่วมกับครูในฐานะเพื่อนที่มีทักษะและประสบการณ์ การเป็นโค้ชการอ่านมีกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติหลากหลาย ทั้งการสังเกตชั้นเรียนและให้การสะท้อนกลับแก่ครู การเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ช่วยแนะนำครูเกี่ยวกับเทคนิคการอ่านออกเสียง

ให้ฟัง ช่วยครูใหม่ให้วางแผนและจัดการโปรแกรมการอ่านของชั้นเรียนตนเองได้ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของคณะครู รวมไปถึงการจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในพัฒนาการอ่านของนักเรียน

การทำงานของหนังสือภาพกับการเรียนรู้ของเด็ก หนังสือภาพเป็นหนังสือที่อ่านง่ายเหมาะสำหรับนักอ่านที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการอ่านมากนัก โดยเฉพาะการส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กนักเรียนในวัยเริ่มต้นการพัฒนาพื้นฐานการอ่านออกเขียนได้ ตั้งแต่เด็กเตรียมอนุบาล อนุบาล และนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น การอ่านออกเสียงด้วยหนังสือภาพที่ถูกต้องจะส่งผลต่อสมองของเด็กและถือเป็นการฝึกคิดขั้นพื้นฐานและมีผลต่อการรับรู้ด้านภาษารวมทั้งเพิ่มจำนวนคลังคำศัพท์ให้เด็กโดยอัตโนมัติเมื่อเด็กเติบโตและเรียนในระดับที่สูงขึ้นแล้วก็จะสามารถทำความเข้าใจและรู้ความหมายของคำศัพท์เร็วขึ้น เป็นการเรียนรู้จากบริบทของภาพที่เป็นคลังคำศัพท์ไว้แล้ว ช่วยให้การอ่านออกเขียนได้ของเด็กพัฒนาได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

1.2.2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างมีความสุขและมีความหมายในกลุ่มเด็กปฐมวัยและเด็กประถมศึกษาตอนต้น

1.2.3) เจเนอไซการนำรูปแบบไปใช้
ระบบสังคม ภาวะการณ์ถดถอยทางการเรียนรู้หลังการแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่ส่งผลต่อพื้นฐานความฉลาดรู้ด้านการอ่านออกเขียนได้ของเด็กในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลผ่านศึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ระบบสนับสนุน เครือข่ายการเสริมสร้างวัฒนธรรมการอ่าน

หลักการตอบสนอง ครูสามารถใช้กระบวนการนี้สอดแทรกในการจัดการเรียนการสอนของห้องเรียนปกติ โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระในการสอน และการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับโค้ชการอ่าน เพื่อพัฒนาพื้นฐานการอ่านออกเขียนได้ของเด็ก

1.2.4) กระบวนการ ผู้วิจัยออกแบบกระบวนการของรูปแบบฯ ปรากฏดังแผนภาพต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 สร้างการตระหนักรู้เพื่อการพัฒนาการอ่าน โดยการอ่านกับการแก้ไขปัญหากการถดถอยทางการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างวัฒนธรรมการอ่าน และการนำเสนอบทเรียนจากโรงเรียนและชุมชนที่ประสบความสำเร็จ

ขั้นที่ 2 พัฒนากทักษะและความรู้ในการใช้กระบวนการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพ โดยเน้นความรู้เกี่ยวกับหนังสือภาพกับการอ่านออกเสียงให้ฟัง ฝึกการอ่านออกเสียงให้ฟัง และการจัดกระบวนการอ่านออกเสียงในชั้นเรียน

ขั้นที่ 3 จัดกระบวนการอ่านออกเสียงให้ฟังในชั้นเรียน โดยการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศเพื่อส่งเสริมการอ่าน คุรุปฏิบัติกรอ่านออกเสียงให้ฟังและจัดทำบันทึกรายการหนังสือและความถี่ในการอ่านอย่างสม่ำเสมอ และประเมินความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียน ทั้งความสุข ความสนใจและความก้าวหน้าทางภาษาผ่านการสังเกตโดยครู

ขั้นที่ 4 หนุนเสริมเพื่อยกระดับการพัฒนาและสร้างการเปลี่ยนแปลง โดยติดตาม สนับสนุนและช่วยเหลือติดตาม สนับสนุนและให้ข้อเสนอแนะ เทคนิควิธีเชิงวิชาการ โดยโค้ชการอ่าน สนับสนุนชุดหนังสือตามลำดับกิจกรรม และจัดพื้นที่หรือเวทีในการแสดงผลงานเพื่อกระตุ้นและสร้างการมีส่วนร่วมผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ขั้นที่ 5 สะท้อนผลการปฏิบัติงานการอ่านออกเสียงให้ฟังระหว่างครูและโค้ชการอ่านโดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการและผลลัพธ์ให้ฟังระหว่างทาง และสะท้อนผลเพื่อประเมินการเรียนรู้หลังจากใช้กระบวนการ

1.2.5) ผลลัพธ์

การเรียนรู้มีความสุข หมายถึง การแสดงออกให้เห็นถึงความสนใจจดจ่อกับหนังสือที่ครูอ่านให้ฟัง การมีส่วนร่วมในการอ่านออกเสียงให้ฟังอย่างกระตือรือร้น มีรอยยิ้ม เสียงหัวเราะ ตอบสนองตามเนื้อเรื่อง เด็กตั้งใจฟังตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง โดยมีพฤติกรรมการเรียนรู้มีความสุขของนักเรียนหลังจากการอ่านออกเสียงให้ฟัง ประกอบด้วย

1) เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ การให้ความสนใจและนั่งประจำที่เมื่อครูอ่านหนังสือให้ฟัง มีอารมณ์ร่วม รอยยิ้ม หัวเราะ หรือภาคภูมิใจตามเรื่องราวและตัวละครในหนังสือ มีทักษะ การฟังโดยตั้งใจฟังตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง และมีส่วนร่วมในการอ่านออกเสียงให้ฟังอย่างกระตือรือร้น มีการพูดคุยและซักถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในหนังสือภาพหลังจบกระบวนการอ่านออกเสียงให้ฟัง

2) นักเรียนประถมศึกษาตอนต้นมีพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ นักเรียนมีความสนใจจดจ่อกับหนังสือที่ครูอ่าน

ให้ฟัง โดยให้ความสนใจ ชอบ และเรียกร้องให้ครูอ่านหนังสือเรื่องใหม่ๆ ให้ฟัง สนใจอ่านหนังสือที่มีภาพประกอบ เข้าใจอารมณ์ที่ตัวละครถ่ายทอด มีอารมณ์ร่วมกับตัวละคร มีรอยยิ้ม และเสียงหัวเราะ มีความต้องการให้ครูอ่านหนังสือให้ฟังทุกสัปดาห์ มีทักษะการฟังโดยตั้งใจฟังตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง สามารถจดจำตัวละครและเรื่องราวในหนังสือที่อ่านได้ และมีส่วนร่วมในการอ่านออกเสียงให้ฟัง อย่างกระตือรือร้น มีการพูดคุยและซักถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในหนังสือภาพ พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องราวในหนังสือภาพกับเพื่อนหลังครูอ่านให้ฟัง ลงมือทำกิจกรรมหลังการอ่านด้วยความตั้งใจ

3) การเรียนรู้มีความหมาย หมายถึง การอ่าน คำศัพท์และใช้คำศัพท์เพื่อเขียนประโยคโดยใช้จำนวนคำที่มากขึ้น กล่าวพูดกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวในหนังสือภาพ เชื่อมโยงเรื่องราวในหนังสือกับชีวิตประจำวันของเด็กและนักเรียน โดยมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายของนักเรียนหลังจากการอ่านออกเสียงให้ฟัง ประกอบด้วย

- เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ การอ่าน คำศัพท์ได้มากขึ้น กล่าวพูดและแสดงความคิดเห็น ใช้คำศัพท์เพื่อเขียนประโยคได้ยาวขึ้น เชื่อมโยงเหตุการณ์กับเรื่องราวในชีวิตประจำวัน สร้างเรื่องราวและปะติดปะต่อจากคำศัพท์ที่ได้ฟัง สนใจหนังสือมากขึ้น หยิบหนังสือที่สนใจมาให้ครูอ่านให้ฟัง สามารถหยิบและจับหนังสือด้วยท่าทางที่ถูกต้อง ใช้หนังสืออย่างทะนุถนอม และขอยืมหนังสือกลับไปอ่านที่บ้าน

- นักเรียนประถมศึกษาตอนต้นมีพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ การเรียนรู้และอ่านคำศัพท์ได้มากขึ้น ได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ จากการอ่านหนังสือให้ฟัง กล่าวพูดและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราว ในหนังสือภาพ เชื่อมโยงเหตุการณ์ในหนังสือกับเรื่องราวในชีวิตประจำวัน สนใจที่จะอ่านหนังสือเพิ่มมากขึ้น หยิบหนังสือมาอ่านด้วยตนเองหรืออ่านกับเพื่อนในชั้นเรียน เริ่มต้นการอ่านด้วยตนเอง สร้างเรื่องราวและปะติดปะต่อจากคำศัพท์ที่ได้ฟัง มีความต้องการยืมหนังสือกลับบ้านที่บ้าน มีการนำเรื่องราวในหนังสือภาพที่ได้ฟังไปพูดคุยกับผู้ปกครองหรือบุคคลอื่นๆ

1.3) ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพสรุปได้ว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในภาพรวมในระดับมากที่สุด

(mean=3.77, SD=0.09) โดยรายการประเมินทุกข้อ คำถามมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งความเหมาะสมด้านความชัดเจนของหลักการอ่านออกเสียงให้ฟังและความชัดเจนของกระบวนการในรูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด (mean=4.00, SD=0.00)

2. ประสิทธิผลของรูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายในกลุ่มเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น

2.1) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายสำหรับเด็กเตรียมอนุบาลและอนุบาล หลังการใช้รูปแบบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 82.50

จากการใช้รูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุข และมีความหมายในกลุ่มเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น แสดงผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 1 โดยพบว่า เด็กนักเรียนเตรียมอนุบาลและระดับชั้นอนุบาล จำนวน 403 คน มีความสามารถในการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายจากการประเมินโดยครูสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 82.50 ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีขนาดอิทธิพล (effect size) ในระดับมาก (Cohen's d=5.73)

2.2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น หลังการใช้รูปแบบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 82.50

จากการใช้รูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุข และมีความหมายในกลุ่มเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น แสดงผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 2 โดยพบว่า เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 163 คน มีความสามารถในการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายจากการประเมินโดยครูสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 82.50 ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีขนาดอิทธิพล (effect size) ในระดับมาก (Cohen's d=6.89)

2.3) ผลการสะท้อนผลการปฏิบัติงานการอ่านโดยการอ่านให้ฟังของครู

การสนทนากลุ่มหลังการปฏิบัติงานการอ่านโดยการอ่านให้ฟังของครู สรุปได้ว่า การอ่านออกเสียงให้ฟังช่วยให้เด็กและนักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความสุข บรรยากาศของชั้นเรียนสร้างการเปลี่ยนแปลงให้ตัวเด็กปฐมวัยและนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่เข้าร่วมโครงการ ดังตัวอย่างข้อมูลการถอดบทสนทนาจากการสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าที เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายสำหรับเด็กเตรียมอนุบาลและอนุบาล หลังการใช้รูปแบบเทียบกับเกณฑ์

การประเมิน	คะแนนเต็ม	mean	SD	เกณฑ์ร้อยละ 82.50	df	t	p	Cohen's d
หลังการใช้รูปแบบ	40	34.26	0.22	33	402	5.806	<0.001	5.73

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าที เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นหลังการใช้รูปแบบเทียบกับเกณฑ์

การประเมิน	คะแนนเต็ม	mean	SD	เกณฑ์ร้อยละ 82.50	df	t	p	Cohen's d
หลังการใช้รูปแบบ	90	70.41	0.64	66	162	6.869	<0.001	6.89

“เด็กชอบ วันไหนครูไม่ได้อ่านเด็กทวงเลย ทำไมวันนี้ไม่อ่านหนังสือให้ฟังละ นั่น...แบบนี้เลย ครูก็ชอบอ่านนะ เด็กก็ชอบฟัง สนุก เด็กมีสมาธิดีมาก รู้จักคำศัพท์มาก เอาคำศัพท์มาใช้ด้วย เด็กเปลี่ยนแปลงไปมาก ครูอ่านเสียงเบาๆ เด็กก็จะค่อยๆ เบาๆ ลง แต่เด็กเงียบขณะเวลาฟัง ครูอ่านหนังสือ”

ครู ก. สทนากลุ่มเมื่อ 7 เมษายน พ.ศ. 2566

“เด็กได้ฟังคำเยอะมาก พูดเก่งขึ้น กล้าพูดมากขึ้น เด็กที่ไม่กล้าพูดก็กล้าพูดมากขึ้น กล้าได้ตอบ กล้าทักทายครู เดินผ่านกันตรงไหนก็พูดก็เรียก ไม่น่าเชื่อจริงๆ”

ครู ข. สทนากลุ่มเมื่อ 7 เมษายน พ.ศ. 2566

ส่วนประเด็นของการเรียนรู้อย่างมีความหมายพบว่า หลังจากการใช้รูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังโดยครู เด็กนักเรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาและประสบการณ์จาก หนังสือภาพไปใช้ในชีวิตจริง และรูปแบบการอ่านออกเสียง ให้ฟังยังช่วยเพิ่มความสนใจในการเรียนและแก้ไขปัญหาด้านการอ่านออกเขียนได้อย่างชัดเจนอีกด้วย ดังตัวอย่าง ข้อมูลการถอดบทสนทนาจากการสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้

“ผมว่าเด็กสนใจหนังสือมากกว่าการที่เขาต้องอ่านเอง สังเกตว่าเด็กๆ จะเลียนแบบครู ครูเป็นตัวแบบในการอ่าน เขาเห็นครูอ่านให้ฟัง พออ่านจบ เด็กก็เริ่มหยิบหนังสือมาอ่านเองบ้าง เด็กเขียนได้มากขึ้นด้วยครับ จากเมื่อก่อนเขียนได้เป็นคำๆ เดียวนี้เขียนได้ยาวขึ้น ใช้คำศัพท์มากขึ้น มีคำขยาย มีคำเชื่อม ใช้คำศัพท์หลากหลาย ผมว่าเขาเขียนเก่งนะ ด้วยความที่หนังสือภาพมันอ่านง่ายและเข้ากับชีวิตประจำวันด้วย มีเรื่องแปร่งฟัน เรื่องการเล่น เด็กก็เชื่อมโยงกับชีวิตเขาได้เองด้วยครับ”

ครู จ. สทนากลุ่มเมื่อ 7 เมษายน พ.ศ. 2566

การอ่านอย่างมีความสุขและการอ่านอย่างมีความหมาย ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นผลมาจากรูปแบบการอ่านออกเสียง ให้ฟังด้วยหนังสือภาพที่พัฒนาขึ้นอย่างชัดเจน หัวใจสำคัญของกระบวนการอ่านออกเสียงให้ฟังที่ประสบความสำเร็จ จะต้องเน้นไปที่ความถี่ในการอ่าน คุณภาพของหนังสือภาพ และกระบวนการอ่านออกเสียงให้ฟังที่ถูกต้องวิธี รวมไปถึงการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างครูกับโค้ชการอ่าน ดังตัวอย่างการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“ระยะแรก ครูยังไม่เข้าใจว่าโครงการฯ แนะนำให้อ่านทุกวัน วันละ 3 ถึง 4 รอบ ในแต่ละรอบอ่านซ้ำเล่มเดิม

3 เล่ม กลับกลายเป็นครูอ่านวันละ 3 รอบก็จริง แต่อ่านรอบละ 1 เล่มเท่านั้น และหยิบหนังสืออื่นที่มีอยู่เดิม ซึ่งเนื้อหายากตัวหนังสือเยอะ ภาพซับซ้อน เด็กจึงไม่สนใจ ทำให้ครูต้องไปใช้วิธีเดิมคืออธิบาย สอดแทรก และกำกับให้เด็กนั่ง ฟังครูอยู่ตลอดเวลาเช่นเดิม เมื่อวิทยากร (โค้ชการอ่าน) ลงพื้นที่ติดตามและแนะนำซ้ำอีกครั้ง รวมถึงลงมือปฏิบัติเป็นตัวอย่างในครูเห็น ครูจึงมีวิธีคอยสังเกตเด็ก และเริ่มอ่านออกเสียงอีกครั้งเมื่อเข้าร่วมโครงการเข้าสู่เดือนที่ 2 พบว่า เด็กเปลี่ยนไปเยอะมากๆ เปลี่ยนจริง จากที่ก่อนเราเล่าไป อธิบายไป สอนไป แนะนำไปด้วยกว่าจะผ่านไปแต่ละหน้ากินเวลานานมาก คือเราตั้งใจสอนเด็กอย่างเดียว เด็กฟังบ้างไม่ฟังบ้าง เจี้ยวจ้าวไปด้วย เดี่ยวนี้อ่านอย่างเดียวตามวิธีที่วิทยากรสอน ไม่แทรก ไม่ชี้หน้าเด็กๆ ฟังกัน นั่งเลย ปรากฏว่ามีสมาธิมากกว่าแบบเดิมเสียอีก พอว่างเด็กก็มาจับหนังสือดูกัน ครูก็เหนื่อยน้อยลง”

ครู อ. สทนากลุ่มเมื่อ 7 เมษายน พ.ศ. 2566

วิจารณ์

1. การพัฒนารูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายในกลุ่มเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบที่มีความเหมาะสมในภาพรวมในระดับมากที่สุด (mean=3.77, SD=0.09) โดยองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้รูปแบบ ประสบความสำเร็จคือ คุณภาพของหนังสือภาพที่สามารถสื่อสารและบอกเล่าเรื่องราวที่สนุกสนานได้ผ่านองค์ประกอบสำคัญคือการเล่าเรื่องโดยภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ Martinez & Harmon ที่อธิบายว่าหนังสือภาพที่สมบูรณ์มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ที่มาของปัญหาหรือเรื่องราว ความพยายามในการแก้ปัญหาและผลที่ตามมา ซึ่งหนังสือภาพที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยถึงนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น เป็นหนังสือที่ใช้ภาพประกอบเป็นบทบาทสำคัญในการเล่าเรื่อง และความถี่ในการอ่านหนังสือภาพจะช่วยให้ นักเรียนเชื่อมโยงประสบการณ์ในการอ่านและทำความเข้าใจเรื่องราว ในการฟังการอ่านออกเสียงแต่ละครั้งผ่านการตีความภาพกับข้อความ หนังสือภาพจึงเป็นสื่อที่มีเสน่ห์ และเกิดการตีความที่หลากหลายได้ ในการอ่านแต่ละครั้ง

ผู้อ่านจะได้ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน⁽¹⁰⁾ การเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เกิดจากรูปแบบ สอดคล้องกับเป้าหมายของการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ครูและเด็กนักเรียนได้ใช้เวลาร่วมกันในการเรียนรู้ผ่านเรื่องราวและการดำเนินเรื่องของตัวละครที่น่าสนใจ ในหนังสือภาพสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กนักเรียนและครูผู้อ่านเกิดความบันเทิง เป็นการสร้างสายสัมพันธ์เพื่ออธิบายเรื่องราวและตัวละครในหนังสือภาพ และกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น⁽⁶⁾ ส่วนการเรียนรู้ที่มีความหมายที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้รูปแบบเกิดขึ้นเพราะการอ่านออกเสียงให้ฟังจากหนังสือภาพช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เพิ่มพูนคลังคำศัพท์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pyle & Danniels⁽¹¹⁾ ที่ได้ทดลองพัฒนาตัวแบบในการให้การยินยอมในการทำวิจัยของเด็กโดยใช้รูปแบบตัวแบบยินยอมที่เป็นรูปแบบของหนังสือภาพเพื่อใช้กับเด็กวัยอนุบาลแล้วพบว่า เด็กจะสามารถเข้าใจข้อความและศัพท์ด้านการวิจัยที่ยากได้มากขึ้น เมื่อจับคู่กับรูปภาพ บวกกับการมุ่งเน้นในการใช้ภาษาที่ง่ายทำให้เกิดความเข้าใจในการยินยอมที่จะให้ความร่วมมือในการทำวิจัย ทั้งยังช่วยให้นักวิจัยสามารถศึกษาวิจัยได้สะดวกสบาย การทำวิจัยยังช่วยให้เห็นถึงการใช้หนังสือภาพเพื่อสื่อสารข้อมูลแก่นักเรียนที่เป็นเด็กเล็ก เพราะหนังสือภาพช่วยให้เด็กเล็กสามารถแปลข้อมูลจากหนังสือสู่โลกแห่งความเป็นจริงได้ดีขึ้นเมื่อมีภาพประกอบมีความสมจริง

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมาย ในกลุ่มเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น

จากการใช้รูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุข และมีความหมายในกลุ่มเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น โดยเด็กนักเรียนชั้นเตรียมอนุบาลและอนุบาล จำนวน 403 คน มีความสามารถในการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายจากการประเมินโดยครูสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 82.50 ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 163 คน มีความสามารถในการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมายจากการประเมินโดยครูสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 82.50 ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้กับกลุ่มนักเรียนช่วงรอยต่อ

การเรียนรู้ทั้งเด็กปฐมวัยและนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสุขและการเรียนรู้ที่มีความหมาย เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 82.50 ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านออกเขียนได้ผ่านการกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยหนังสือภาพ ซึ่งได้ประยุกต์ใช้โมเดลการตอบสนองของ Sipe⁽¹²⁾ ซึ่งได้มีการคัดเลือกหนังสือภาพ การกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งส่วนใหญ่จากการประยุกต์ใช้โมเดลทำให้ได้จุดตัดของคะแนนที่ระดับ 82.50 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิดเชิงลึกของเด็กและความเข้าใจในการอ่านออกเขียนได้ถูกพัฒนาขึ้นได้ด้วยการอ่านออกเสียงให้ฟังจากหนังสือภาพ รวมไปถึงการเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบศิลป์ก็จะช่วยกระตุ้นความคิดและความกระตือรือร้นในการอ่านของเด็กได้เช่นเดียวกัน⁽⁷⁾ อีกทั้งรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการกำหนดให้โค้ชการอ่านได้แนะนำให้ผู้วิจัยมีการจัดการพูดคุย แลกเปลี่ยน อภิปรายกับนักเรียนหลังจากจบกิจกรรมการอ่านออกเสียงจากหนังสือภาพแต่ละครั้ง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของการอ่านออกเสียงผ่านกิจกรรมคำศัพท์ โดยการวิจัยนี้ได้มีการศึกษาอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ของการอ่านออกเสียงร่วมกับการจัดกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มเติม ซึ่งพบว่า การจัดกิจกรรมการอ่านออกเสียงร่วมกับการจัดกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มเติมนั้นช่วยส่งผลให้นักเรียนสามารถจดจำและท่องคำศัพท์ได้มากกว่าการอ่านออกเสียงเพียงอย่างเดียว⁽⁸⁾

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นช่วยแก้ปัญหาการถดถอยทางการเรียนรู้ด้านการอ่านได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีการศึกษาสภาพการณ์และบริบทในเชิงคุณภาพเพื่อให้ข้อมูลมีความอึดตัวเพียงพอต่อการพัฒนารูปแบบ ในการพัฒนารูปแบบให้ประสบความสำเร็จจึงต้องศึกษาบริบทชุมชนก่อน
2. การประสานงานเครือข่ายระหว่างโค้ชการอ่านและครู รวมทั้งการหนุนเสริมจากแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน บริหารงานโดย มูลนิธิสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และอาจารย์มหาวิทยาลัยจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในกระบวนการทำงานและนำรูปแบบไปทดลองใช้ให้เกิดประสิทธิผลแก่เด็กและนักเรียน การทำงาน

ด้านการอ่านจึงต้องอาศัยระบบเครือข่ายและการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการนำรูปแบบฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปทดลองขยายผลในโรงเรียนทั้งที่มีบริบทพื้นที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน

ข้อจำกัดของงานวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการทดลองกลุ่มเดียวไม่มีกลุ่มเปรียบเทียบนั้น เนื่องจากงานวิจัยดังกล่าวเป็นงานวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งกำหนดพื้นที่ในการวิจัยเป็นการศึกษาในโรงเรียนนำร่อง (sandbox school) มุ่งเน้นศึกษาวิจัยการพัฒนา รูปแบบการอ่านออกเสียงให้ฟังด้วยหนังสือภาพและเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบอ่านสร้างสุข: อ่าน เขียน เรียนรู้อย่างมีความหมาย สมวัยและมีความสุข (อ่าน อาน อ้าน) ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลผ่านศึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน บริหารงานโดย มูลนิธิสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นผู้ริเริ่มสร้างภาคีเครือข่าย และได้รับความร่วมมือจากสำนักสร้างเสริมระบบสื่อและสุขภาวะทางปัญญา (สำนัก 11) และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมุ่งเป้าหมายเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้และการเรียนรู้จากหนังสือภาพในทุกระดับ

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ถอดบทเรียนการแก้ไขภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (learning loss). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ; 2565.
2. อธิพัทธ์ สุวทันพรกุล, อรุณา เจริญสุข, มนตา ตูลย์เมธาการ, พนิดา ศุภนตนาค, ชวภณ สารข้าวคำ. การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19: สภาพการณ์ บทเรียน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ; 2565.
3. Danowski J, Robinson T. The portrayal of older characters in popular children's picture books in the US. *Journal of Children and Media* 2012;6;333-50.
4. Ciecierski L, Nageldinger J, Bintz W, Moore S. New perspectives on picture books. *Athens Journal of Education* 2017;4:123-36.
5. ระพีพรรณ พัฒนาเวช. การเลือกหนังสือภาพสำหรับเด็ก [อินเทอร์เน็ต]. 2550 [สืบค้นเมื่อ 25 ธ.ค. 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://www.taiwisdom.org/rpartcl>
6. อสมภาพร โคมเมือง. พลังแห่งการอ่านออกเสียง. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คสเคป; 2562.
7. Braid C, Finch B. "Ah, I know why...": children developing understandings through engaging with a picture book. *Literacy* 2015;49:115-22.
8. Silverman R, Crandel JD, Carlis L. Read aloud and beyond: the effect of read aloud extension activities on vocabulary in head start classrooms. *Early Education and Development* 2013;24:98-122.
9. ภัทราวดี มากมี. การออกแบบการวิจัยสำหรับการวิจัยผสมวิธี. *วารสารสมาคมนักวิจัย* 2560;21(2):19-31.
10. Martinez M, Harmon J. Picture/text relationships: an investigation of literary elements in picture books. *Literacy Research and Instruction* 2012;51:323-14.
11. Pyle A, Danniels E. Using a picture book to gain assent in research with young children. *Early Child Development and Care* 2016;186:1438-52.
12. Sipe LR. *Storytime: young children's literacy understanding in the classroom*. New York. Teachers College Press; 2008.

Development of Read-aloud Model Using Picture Tale Books to Enhance Joyful and Meaningful Learning Process in Early Childhood and Lower Elementary School Students: a Case Study of Sand-box Schools

*Rungrong Sommir¹, Ruj Luecha¹, Thammachot Aeamtussana¹, Nantina Nilayon²,
Wanphen Pratoomtong¹, Kanika Pongpanstaporn¹*

¹Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

²Freelance Researcher

Abstract

During the COVID-19 crisis, there has been a regression in the learning process among students in early childhood education through early elementary levels. Basic reading and writing skills have been affected. This research aimed to develop and study the effectiveness of a read-aloud model using picture books to create joyful and meaningful learning experiences for preschool and early elementary students in the pilot schools of the “Reading for Happiness” prototype school development project. The project was implemented by the Subdistrict Administration Organization of Pan Suek, Aranyaprathet, Sa Kaeo, through the Thai Health Promotion Foundation funding support. The target group consisted of 34 caretakers, 403 preschool students, and 163 early elementary students from 9 schools. Qualitative data collection for the development of the prototype model was conducted through content analysis. Quantitative data were collected through quality assessment of the model, analyzed using mean and standard deviation. The effectiveness of reading comprehension was also studied through questionnaires and analyzed using t-test for a single population compared with a standard criteria. The research findings revealed that: (1) the developed read-aloud model using picture books to create joyful and meaningful learning experiences consisted of five stages: raising awareness for reading development, developing skills for reading-aloud using picture books, implementing read-aloud in the classroom, providing support to enhance development and create change, and reflecting on the implementation. The content analysis conducted by experts yielded highly accurate results (mean=3.77, SD=0.06). (2) Preschool students had a significantly higher self-assessment of their ability to learn happily and meaningfully compared to the criterion of 82.50% at a statistical significance level of 0.05 with a large effect size and early elementary students had a significantly higher self-assessment of their ability to learn happily and meaningfully compared to the criterion of 82.50% at a statistical significance level of 0.05 also with a large effect size. This research collaborated with reading coach and teachers, and also enhanced by Reading Culture Enrichment Programmed and university lecturers to foster reading model and process into effective practice for kids. Functional reading model should require networking and closely working together.

Keywords: read-aloud; picture books; joyful learning; meaningful learning